

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

פרשת תרומה תש"פ * 478

נועם הנשמות
פרקי ערגה לשבת קודש

על השולחן
הרב אברהם ישראל פרידמן

תורמים את קולם

על חודש אדר והתתי"ם

"ויקחו לי תרומה. מאת כל איש אשר ידבנו ליבו - תקחו את תרומתי" (שמות כה, ב)

חודש אדר - חודש התתי"ם הוא. כי בחודש הזה, כידוע, "משמיעין על השקלים".

ותמיד-תמיד פרשת "תרומה" לבית מקדש הגדול חלה בזמנים שאוספים תרומה לבני בתי-מקדשות של מעט הנזקקים לכמה זהובים כדי להחיות את נפשם, כדי שיוכלו להמשיך לשקוד בהשקט.

אבל ברצוני לעמוד על נקודה חבויה ומופלאה הדורשת תשומת-לב:

בתרומה למעשה נמצא קונפליקט לא-קל.

מחד, האדם מרגיש "נותן". הוא מעניק תרומה מאשר "ידבנו ליבו".

אולם מאידך ניגשים אליו בדרך של "וידבר" - דיבורים הקשים כגידין. בדרך של דרישה. "נתבעין - ונתנין".

הוי-אומר: מחד נשמעת כאן נימה של דרישה, אולם מאידך יש להעניק לנוותן תחושה של נדיבות לב, שהוא מעניק מממונו שהשיג בעמל-כפיים.

בבחירות - זמן של 'תעודת זהות' של כל אחד מאתנו - זהו זמן זהה של 'ויקחו לי תרומה'.

תחמת קולות. נגן-הרחוב. איור: רפאל דהוק

... "הגמרא במסכת ברכות (מט, א) אומרת שאין להקשות על דעת רבי שאין חותמין ברכה בשתי חתימות מברכת "מקדש השבת וישראל והזמנים", שכן כאן אין זה שתי קדושות אלא קדושה אחת - ישראל והשבת, וממילא זו חתימה אחת. ויש להבין.

"פירוש הדבר, נראה, כך הוא: כידוע מהספרים הקדושים (והאריך בזה רבות המשפיע הרה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א) כי שורש קדושת ישראל, בכל מיני קדושות - בהשבת קודש, ואין ליהודי כניסה כלל לעולם הקדושה לפני ההיטהרות והזיכוך ביום שבת נועם הנשמות.

"ומעתה נראה שזהו מאמר הגמרא כאן: אין עניין קדושת ישראל וקדושת השבת אלא קדושה אחת בעצם! שהרי לא יוכל היהודי להתקדש מבלעדי קדושת השבת!"

(מפי השמועה)

בבחירות יש את המיזוג המעניין הזה. מחד, האדם מרגיש "תורם" את קולו. הוא צועד לאטו, כמו נסיך, בדרך לקלפי, המזכיר בודק את שמו, והוא מרגיש שהוא - דווקא הוא - שיכריע את הבחירות. (ולמען האמת זה בהחלט נכון. כי לכל אחד רק זכות הצבעה אחת, וכל קול הוא זה שקובע).

מאידך, האמת לאשורה היא, שהוא לא באמת תורם. זוהי חובתו. חובתו להצביע ברגליו (ולא רק בידיו), לגבש זהות, להודיע שייכות. להגדיל את מספר ה'מתפקדים' לצבא אוהבי התורה והשבת בימים אפורים שבהם נרותיה עלולים להתעמעם קמעא.

התמהיל הזה של ההתנדבות לצד החובה - הוא בעצם לב הפרשה.

מחד, "ידבנו ליבו", אולם מאידך, "נתבעין". דבר. חובה ללא כחל ושרק.

השילוב ביניהם הוא האידיאל.

לתשומת ליבכם!

מהדורת הדפוס
מצומצמת.

לקבלת הגיליון במייל,
שלחו בקשה ל:

abyisrael@gmail.com

השבת והחינוך

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א*

אפשר להניח שכל יהודי שומר מצוות יודע ומכיר את מעלותיה של השבת, ומודע לכך - שמדובר ביום גדול וקדוש; הוא גם יודע הרבה מקורות מחז"ל העוסקים בקדושת השבת, ובשכר שומריה שהוא 'הרבה מאוד על פי פעלו'.

אבל צריך להגיע למימוש מעשי, פשוט ככל האפשר, של קדושת השבת וטהרתה. ועל זה באנו, בספרנו זה ('שבת בשמחה').

"... שההורים ינצלו לפחות את יום השבת, יום המנוחה, לתגבור הקשר עם הילדים וחיזוקו, ועד כמה שהדבר אפשרי לא יעסקו בדברים אחרים, אלא ישמעו מה בפיהם

עלינו להבין, למשל, שעוד לפני כל מה שדורשים מאתנו לעשות בשבת, השבת הוא יום של מנוחה. מנוחת הדעת. יום של 'וינפש'. ובמונחים שלנו: יום של נופש אמיתי, ושחרור מלחצי הנפש הפוקדים אותנו בכל ששת ימי המעשה.

בשל עומס החיים שבו אנחנו נתונים, יש מצבים שההורים לא נמצאים ליד ילדיהם במשך ששת ימי השבוע. טרדות הפרנסה, ומועקות ממועקות שונות, מרחיקים את המבוגרים מן הבית למשך שעות ארוכות, וגם כאשר הם כבר כן שוהים בין כתלי ביתם, אין הם מסוגלים להתייחס לילדיהם בנחת רוח, ואין הם פנויים דיים למלאכת החינוך.

האבא טרוד מחוץ לכותלי הבית, ובשובו הביתה הוא מספיק בקושי לעשות את הדברים ההכרחיים; וכך הוא ברוב המקרים גם ביחס לאמא, שאף היא עקרת בית, ואינה יוצאת לעבודה, היא עסוקה עכ"פ רק בצרכיהם הגשמיים של הילדים. מיותר לציין עד כמה התופעה הזו עלולה לפגוע בחינוך הילדים, ובעיקר בקשר החם שבין הורים לילדיהם. כי יש הרבה מקרים שילד זקוק לאבא עכשיו, ולא בעוד שעה, ובוודאי לא מחר. ואם האבא לא נמצא לידו, הוא צובר יחס לא הכייהכי כלפי האבא.

זו בדיוק הסיבה שיש לעורר על כך שההורים ינצלו לפחות את יום השבת, יום המנוחה, לתגבור הקשר עם הילדים וחיזוקו, ועד כמה שהדבר אפשרי לא יעסקו בדברים אחרים, אלא ישמעו מה בפיהם. אם היום הקדוש והמיוחד הזה הופך ליום של הקפדה יתירה על הילדים, ואם דווקא בשבת מעירים ההורים לילדיהם על כל צעד ושעל (שהרי הם נמצאים לידם...) עלולים הם לאבד כמו ידיהם גם את ההזדמנות הזו.

(מתוך הקדמת הספר: 'שבת בשמחה' בעריכת ידידנו סופר הבית היהודי הרב משה-מיכאל צורן הי"ו)

מים שהורתחו בשבת והצטננו - מותרים בהנאה?

הבה ונעלה שאלה: אדם שלצערנו הרתיה מים בעיצומה של שבת-קודש, חלפו שעות והן נצטננו. האם מותר ליהודי לשותת מאותם המים או שמא הרי זה גם בכלל "מעשה שבת"?

שורש השאלה הינו: האם יש איסור הנאה מ"מעשה שבת" כאשר המעשה תם לו, ומבחינתנו כבר איננו קיים.

למעשה, שאלה זו נשאלת בעיקר לגבי הוצאה (אשר בכך לכאורה נראית סתירה ברורה בין הגמרא בעירובין המתירה בעניין לבין הגמרא בביצה האוסרת בנדון - ולפי דעת רש"י משום הנאה ממלאכה אסורה).

ויש לכאורה להקיש את הנדון לדברי הרמב"ן (עירובין מא, ב) לפיהן, אם הוציא האדם מרה"ר לרשות היחיד, והשיב למקום מושבו - ברשות הרבים, אין כאן איסור הנאה ממעשה שבת, שכן חזרו להיות כמות שהיו. כנ"ל לכאורה יש לנו ללמוד לגבי מים שהתבשלו בשבת והצטננו.

ברם, דומה שאין ההיקש נכון. ובהקדים מה שכבר הבאנו מעל גבי בימה זו את שאלת ה'אגלי טל' (ודומנו שגם בספר 'שביתת השבת' הרחיב בזה) מדוע המבשל מים בשבת חייב, הלא יש כאן "מלאכה שאינה מתקיימת", שהרי המים עוד רגעים אחדים ישובו לסולם ויתקררו! (ובפשטות אין כאן תמיהה, וזאת בהתאם למהלך ה'שפת אמת' בסוגיית הגמרא בשבת עד, ב שם נקט כי מלאכה שבמהותה וצלם-דמותה היא "אינה מתקיימת" וקיומה הוא לשעה, הרי שזהו ה"מתקיימת" שלה! ואין אפוא מקום כלל לדמות זאת לכותב בצורה עראית ושברירית וכדומה, שיש כאן שינוי מטבע המלאכה).

האחרונים העוסקים בכך מנסים להעמיד מהלך מחודש בעניין הזה והוא שלגבי הרתחת המים אין האיסור בישול נוגע בעצם הרתחתם, אלא בכך שע"י החימום הוא מנקה את הרעילות שבהם, ובכך בעצם נוצרים מים אחרים לגמרי, והוא בעצם בכחינת בישול אוכלין שנוצר אוכל שלא היה ראוי לאכילה ובאמצעות הבישול נתקן לאכילת האדם! וממילא גם כאשר הצטננו, הם כבר הפכו למים אחרים בתכלית, ובהחלט שהתקיימה המלאכה!

בית, מקדש

הגאון בספרו 'אדרת אליהו' מעמיד דבר נפלא:

אנחנו חושבים שבית-המקדש מלא בכלים המסמלים עבודת השם, אבל לדברי הגאון נעוץ כאן דבר מדהים: דווקא בית המקדש מסמל גם את האדם.

למשל גוף האדם, שני העורות שלו כנגד שני יריעות העיזים. "א יריעות עיזים כדוגמת בשר האדם.

הקרשים כנגד העצמות, המנורה כנגד הקנה, המזבח פנימי שבו הקטורת כנגד הלב, הכיור וכנו כנגד הכליות, ועוד ועוד.

המפליא הוא, שבשונה ממה שחשבנו, בית-המקדש מסמל את הגוף הארצי. אבל האמת שהרעיון הזה כבר נעוץ בפסוק "ושכנתי בתוכם" עליו דרשו "בתוך כל אחד ואחד". דהיינו, שהמטרה האמתית היא משכן הקב"ה בתוכו של האדם. הרי האדם הוא שלמות וכתר הבריאה, ורצון השם שיממש את משכן השם בחייו!

אבל היותר מדהים בדברי הגאון הוא מה שכתב בתורף-דבריו כי הארון במקדש מסמל את האישה היהודייה.

האישה במקדש היא הארון. הרי הארון הנו מקום נשגב ביותר, בו הושמו לוחות הברית, והוא בעצם מסמל על האם העבריייה. אבל זה רק מלמד אותנו על מעמד האישה ומקומה המקודש.

ארון המקדש התייחד בכך ש "בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו". טבעות הארון, בשונה ממוטות אחרים, לא ניתנו להיפרד מהארון כלל.

בספר 'החינוך' הרחיב לבאר, כי היות ותיתכן שעת מלחמה, הארון הרי זקוק לכוננות תמידית, משכך חובה עלינו להיזהר זהירות-יתר ולא להותיר את הארון במצב של סיכון בשעה רגישה.

למעשה, גם בדור הזה אנו עדים למעמדה המקודש של האישה בבחינת ארון, כנושאת תורת הבית. בזכות מאמצייה הגדולים - הבעל יכול לשקוד על התורה והעבודה במנוחה והשקט. מקומה שמור לה כמחזיקת התורה.

זכורני מימי חורפי, שאחותי סיפרה לי כי נהגה לתת 'מעשר כספים' מעבודתה לבחור מופלג המתמיד בתורה. ביום מן הימים נישא ושאלה לרב אם להפסיק במנהגה. הרב הורה לה שתשמור את כספה בצד ואם תזכה בבעל תלמיד -חכם, תתן לו אותם.

מצפת תצא ישועה

נציג בזאת עוד מעשה המלמד עד כמה מרוויח היהודי ה'מעביר על מידותיו' ומוותר ומוחל למי שגרם לו רעה.

לפני כמה שבועות ערך הרב יכ"ט שליט"א מהעיר ביתר קידושא רבא לבתו שנולדה לו לראשונה י"ג שנים אחרי נישואיו.

וכה סיפר לי האיש:

לפני כמה שנים נערכה בעיר הקודש צפת אסיפה גדולה לעסקני ידועי שם. באמצע האסיפה ניגש איש אל אחד המשתתפים והוא בעל תפקיד חשוב מאד, וביזוהו ביזנות ובושות נוראות לא יאומן כי יסופר. מיד ניגש אליו איש פשוט והתחנן בפניו: "אנא אל תשיב לו מאומה, ותנהג כאילו לא היה כאן סערה, והענק זכות שתיקתך לאחי שהוא בחור מבוגר ועדיין לא מצא את זיווגו הראוי לו".

ואכן, בס"ד הצליח הלה להתאפק, ולא ענה כלל למחרפיו, ומיד כעבור שבועיים מיום המהומה בא הבחור הנ"ל בקשרי אירוסין למז"ט.

כשהגיע שמע המעשה לאזני בני-ביתו של הרב יכ"ט הבינה כי 'מכרה זהב' לפנייה, והחלה ממתנת - מתי יבוא לידי ואקיימנה, מתי אזכה אף אנכי לבושות וביזיונות, אשתוק ואזכה לחבוק בן.

עברה תקופה, והרב יכ"ט שבת שבתו יחד עם ב"ב בעיה"ק צפת.

בעודה מהלכת ברחובה של עיר נטפלו אליה קבוצת אנשים והחלו מטיחים בה דברי הבל וגנאי הקולות לא יחדלו והבושות מתגברות מרגע לרגע. והנה רואה הרב יכ"ט שרעייתו בוכה מאין הפוגות.

לתמו חשב שהבכיות באות בגלל הבושות, וכבר חשב בדעתו להדו את המביישים, אז התחננה אליו האשה, עזוב אותם, ובהמשך היום אסביר לך מה נעשה עתה עמנו... משבירכו 'ברוך שפטרנו' על המציקים שעזבו אותם למנוחות, הסבירה האשה, הרי לזאת ייחלתי, ציפיתי וקיויתי, ומכיוון שזכיתי ל'בושות' מיד פתחתי את פי בתפילה על ^{זרע} של קיימא לפני בורא עולם..

ואכן, שמע אלוקים הקשיב בקול תפילתה וכעבור זמן קצר נושעו בישועה שלימה, ועתה הם חובקים בעזרת השם יתברך את בתם שנולדה למז"ט. עוד בכוחם של ביזיונות להמתיק את ה'דינים'.

(גיליון 'באר הפרשה' מאת המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א - פרשת משפטים תש"פ)

מעניין

התפללו למען סין

עצרת תפילה בכותל למען... רפואת האומה הסינית

בבחירות צל המצב הקשה בסין, התקיימה בראשון של לפני שבועיים בכותל המערבי שריד בית מקדשנו עצרת תפילה "לעצירת המגיפה ולרפואה שלימה".

צילום: הקרן למורשת הכותל

בעצרת השתתפו מאות, ובהם גם שלוחי חב"ד בסין הנמצאים בימים אלה בארץ הקודש. כמו כן, כיבדו את המעמד בהשתתפותם רב הכותל והמקומות הקדושים הרב שמואל רבינוביץ, רבה של העיר צפת וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל הרב שמואל אליהו, שליח חב"ד בפושאן בסין הרב גדי לוזון ונציגי השגרירות הסינית בישראל.

העצרת החלה בשעה רבע לחמש ברחבת הכותל, וסיקרו אותה שלל רשתות סיניות, כאשר מיליוני סינים צופים בה בשידור חי.

רב הכותל המערבי הרב שמואל רבינוביץ שליט"א אמר כי: "הכותל המערבי הוא מקום תפילה ליהודים ושאינם יהודים ואנו מתפללים כי אכן בסין יתגברו על הקורונה והמחלה לא תתפשט בסין ובעולם כולו"

כולנו תפילה.

צא פרשת דרכים - רציונות מקוהים וקצרים מתוך ספר 'פרשת דרכים' על התורה והאוצרים / א. י. פ.

'זהו רחום' כמשל.

לא נעים לומר, אבל יש בוגרים שפולטיים אנחת רווחה ביום שלא אומרים תחנון; בוודאי בשני וחמישי אז אומרים גם 'זהו רחום'. למה באמת זה כך?

כי כשהם היו ילדים, היה מי שדאג שהם יישבו בתפילה מרישא ועד גמירא למרות שנפשית זה לא היה בשבילם, ועד הרגע הזה התפישה הילדותית הוטמעה בנפשם 'זהו רחום' כבד עליהם כקורת בית הבד. חרף העובדה שהם כבר מזמן לא ילדים - -

כמו שנער לא יוכל להתבודד בבית מדרש ולטעון כי כך צמח הרב אלישיב ב'אוהל שרה', שכן לאופי סטנדרטי לא מתאים סגנון זה, כך באשר לדברינו.

אפשר להתחיל הכל גם משמות..

נותרו עותקים אחרונים מהספר 'פרשת דרכים' - 400 עמודים גדושים ברעיונות מקוריים על הפרשיות מהגיליון, בליווי אירוס מושכי-עין.

מחיר סמלי לדיכוי הרבים: 10 ₪. לא ניתן להשיג במייל.

לפרטים, מייל המערכת: abyisrael@gmail.com